

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота магістра

з теми: **МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ
ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНИХ УМІНЬ ШКОЛЯРІВ
НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи РО1-М18
спеціальності 013 Початкова освіта
Гуцуляк Катерина Сергіївна
Керівник: Моцик Р.В., кандидат
педагогічних наук, доцент

Рецензент: Бахмат Наталія Валеріївна,
доктор педагогічних наук, професор

Кам'янець-Подільський – 2019 р.

Зміст

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ НАВЧАЛЬНО- ПІЗНАВАЛЬНИХ УМІНЬ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	8
1.1 Впровадження комп’ютерної техніки та мультимедійних технологій у навчальний процес початкової школи	8
1.2 Використання мультимедійних технологій на уроках у початкових класах.....	21
1.3 Особливості використання мультимедійних технологій у процесі формування навчально-пізнавальних умінь школярів.....	28
Висновки до I розділу.....	34
РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО- ПІЗНАВАЛЬНИХ УМІНЬ НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	35
2.1 Методичні особливості використання мультимедійних технологій у навчальному процесі початкової школи	35
2.2 Методика формування навчально-пізнавальних умінь школярів на основі використання мультимедійних технологій	45
2.2.1 Мультиплікаційна продукція як засіб формування навчально- пізнавальних умінь молодших школярів.....	45
2.2.2 Мультимедійні презентації у формуванні навчально- пізнавальних умінь молодших школярів.....	49
2.2.3. Застосування електронних соціальних мереж у формуванні навчально-пізнавальних умінь молодших школярів.....	53
2.3 Експериментальна перевірка ефективності використання мультимедійних технологій на уроках в початкових класах	61
Висновки до II розділу.....	66
ВИСНОВКИ	66

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ.....	73
Додаток А.....	73
Додаток Б.....	75
Додаток В.....	77
Додаток Г.....	79

ВСТУП

Актуальність проблеми. Бурхливий розвиток нових інформаційних технологій і впровадження їх на Україні останні п'ять років наклали певний відбиток на розвиток особистості сучасної дитини. Потужний потік нової інформації, реклами, застосування комп'ютерних технологій у телебаченні, поширення ігрових приставок, електронних іграшок і комп'ютерів дуже впливають на виховання дитини і сприйняття нею навколишнього світу. Істотно змінюється й характер її улюбленої практичної діяльності - гри, змінюються його улюблені герої й захоплення.

Сучасні інформаційні технології стають типовим явищем освітньої практики, а готовність до їх застосування - вимогою до усіх педагогів. Актуальність цього питання обумовлюється змістом сучасної реформи початкової школи. Педагогічна технологія має стати інструментом, за допомогою якого вчителі могли б точно визначати шляхи реалізації своїх психолого-педагогічних та методичних знань, отримувати нові знання у справі навчання і виховання.

Мультимедійні технології на уроках в початкових класах - не просте випробування і для вчителя. По-перше, воно вимагає певного рівня обізнаності педагога в можливостях комп'ютера. Активна індивідуальна робота учнів вимагає від педагога значної уваги і організованості з контролю за результатами такої діяльності та відповідної організації навчального процесу. Урок з використанням мультимедійних технологій не є полегшеним для вчителя, скоріше навпаки, але надзвичайно важливо, що ефективність такого уроку значно перевищує звичайний.

В контексті нашого дослідження основоположним є поняття «формування навчально-пізнавальних умінь». Внаслідок аналізу різних підходів (П.С. Атаманчук, М.С. Головань, Н.М. Звереві, Л.О. Іванові, М.Я. Ігнатенко, В.Ф. Кушиної, В.І Лозові, В.О. Онищук, А.Г. Сологуба, Т.І. Шамові, В.Ф. Шморгуна, Г.І. Щукиної) до визначення цього поняття ми дійшли висновку, що формування навчально-пізнавальних умінь – процес,

направлений на мобілізацію вчителем (за допомогою спеціальних заходів) інтелектуальних, морально-вольових та фізичних сил учнів, розвиток здібності подолати труднощі, активну самостійну роботу. Крім того, формування навчально-пізнавальних умінь не можна розглядати в сучасних умовах розвитку початкової школи тільки як процес керування активності учнів. Вони одночасно є процесом і результатом стимулювання активності молодших школярів.

У дослідженнях С.І. Архангельського, Є.Л. Белкіна, Б.С. Гершунського, О.В. Кравчук, М.М. Левшина, Е.І. Машбиця, О.П. Муковоза, В.М. Монахова, В.О. Новікова, І.П. Підласого, Н.Ф. Тализіної, доведено, що підвищенню ефективності навчальної діяльності сприяє використання комп'ютерів. Вони виступають як засоби покращення якості каналів прямого і зворотного зв'язків у навчальному процесі, допомагаючи підвищити продуктивність праці вчителя, процес засвоєння навчальної інформації, методів корекції діяльності учнів.

Окремі засоби та шляхи формування навчально-пізнавальних умінь, що висунені низкою вчених, не об'єднані в єдину систему; не розроблені теоретичні проблеми, пов'язані з використанням мультимедійних технологій у процесі формування навчально-пізнавальних умінь молодших школярів на уроках в початкових класах.

Зважаючи на актуальність даної проблеми, ми обрали наступну **тему дипломного дослідження**: «Мультимедійні технології в процесі формування навчально-пізнавальних умінь школярів на уроках у початкових класах».

Об'єкт дослідження - навчальний процес в початковій школі.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування навчально-пізнавальних умінь засобами мультимедійних технологій на уроках у початкових класах.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що вивчення предметів у початкових класах здійснюватиметься більш ефективно з використанням мультимедійних технологій.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні використання мультимедійних технологій у початковій школі, в узагальненні педагогічного досвіду та визначення практичної корисності комп'ютера у навчанні та вихованні.

Згідно з метою і предметом дослідження було визначено **такі завдання:**

1) охарактеризувати освітні, виховні й розвивальні завдання при навчанні основних предметів у початкових класах;

2) обґрунтувати особливості використання мультимедійних технологій у розвитку молодших школярів;

3) розглянути методiku використання комп'ютера на уроках у початкових класах;

4) здійснити експериментальну перевірку системи роботи вчителя і учня з використанням комп'ютера на уроках в початкових класах та визначити її ефективність.

Методи дослідження. Для розв'язування поставлених завдань використано такі методи наукового дослідження: теоретичний аналіз наукових літературних джерел, синтез, узагальнення, порівняння, конкретизація, спостереження, бесіда.

Новизна дослідження – практично перевірити ефективність використання на уроках в початкових класах засобів мультимедійних технологій та визначити їх вплив на формування навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів.

Теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що: виявлено особливості використання засобів мультимедійних технологій у навчально-виховному процесі початкової школи; науково обґрунтовано та експериментально перевірено взаємозалежність між використанням мультимедійних технологій навчання та результативністю навчальної діяльності, формуванню навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає: у розробці деяких загальних положень щодо впровадження мультимедійних

технологій навчання, системи роботи по формуванню навчально-пізнавальної діяльності учнів початкових класів.

Апробація роботи здійснювалась шляхом публікування наукових статей в збірниках наукових праць студентів та магістрантів педагогічного факультету, зокрема у 2018-2019 роках.

Структура дослідження. Дипломна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Результати дипломного дослідження можуть бути використані під час роботи на уроках в початкових класах, а також в подальшому вивчені методики математики та інформатики у ВНЗ.

учбовій діяльності, різноманітності інформації та форм роботи.

Висновки до розділу II

Мій досвід роботи з молодшими школярами дозволяє зробити такі висновки:

1. Застосування сучасних мультимедійних технологій у початковій школі сприяє більш активному і свідомому засвоєнню учнями навчального матеріалу з усіх предметів.

2. Оволодіння елементами комп'ютерної грамотності не викликає суттєвих труднощів у молодших школярів. При цьому, комп'ютерні ігрові програми сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, створюють позитивне емоційне ставлення учнів до діяльності, опосередкованої комп'ютером.

3. В процесі сумісної комп'ютерно-ігрової діяльності виникає «кооперуючий ефект». Учні у грі проти комп'ютера допомагають, як правило, несвідомо один одному. Шукають раціональні способи організації сумісних дій, навіть в тому випадку, коли така задача їм не ставиться в явному вигляді.

4. Навчаючі і контролюючі програми, програми-тести, програми-редактори стимулюють інтерес молодших школярів до навчальної діяльності, сприяють формуванню логічного, творчого мислення, розвитку здібностей учнів.

5. Використання мультимедійних технологій на уроках в початковій школі є одним з найсучасніших засобів розвитку особистості молодшого школяра, формування інформаційної культури.

ВИСНОВКИ

Робота досліджувала одну з актуальних проблем сучасної методики викладання предметів у початкових класах - використання мультимедійних технологій на уроках в початкових класах.

Формування навчально-пізнавальних умінь засобами комп'ютерної

техніки на уроках досягається за рахунок полісенсорного подання навчального матеріалу, динамічної наочності, підвищення мотивації, посилення зацікавленості в навчальній діяльності, врахування індивідуальних психофізіологічних характеристик молодшого школяра, різноманітності інформації та форм роботи, наявності зворотного зв'язку, адаптивності.

Важливим засобом, що сприяє розвитку інтересу, а разом з цим активізує навчально-пізнавальну діяльність молодших школярів на уроці, є уміла підготовка й розкриття змісту теми уроку, показ життєво важливого значення навчального матеріалу, практичного його застосування, логічна послідовність, системність навчального процесу; позитивне підкріплення успіху, самостійна робота, програмований матеріал, захоплюючий матеріал навчальних комп'ютерних програм, звукове наповнення навчального середовища. Вивчення та аналіз низки літературних джерел, спостереження за практикою в школі, проведення дослідження в загальноосвітній школі №8 дали змогу зробити такі висновки і узагальнення:

1. У процесі системного аналізу науково-педагогічних джерел та літератури з проблем навчання молодших школярів виявили, що питання використання мультимедійних технологій у навчально-виховному процесі сучасної загальноосвітньої школи недостатньо вивчено, що не сприяє його повному розв'язанню, як у педагогічній теорії, так і у шкільній практиці.

2. Розкрито педагогічні можливості застосування мультимедійних технологій навчання: ураховано тенденцій інформатизації освіти, зокрема розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання; відображено типи комп'ютерних програм для початкової школи, які є засобами навчання та ефективно розвивають творчу активність молодших школярів.

3. Сформульовано деякі загальні положення щодо використання комп'ютера на уроках в початкових класах. В їх основу покладено залучення учнів початкової школи до комп'ютерної техніки через систему різних типів уроків. Методи і прийоми роботи, які було застосовано у процесі розвитку навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів, узгоджуються з

емоційним характером дитячої творчості.

4. Експериментальна перевірка ефективності методики застосування мультимедійних технологій та вплив їх на формування навчально-пізнавальних умінь молодших школярів показала, що їх впровадження у навчально-виховний процес початкової школи сприяє розвитку в учнів умінь та навичок до творчої, пошукової діяльності.

Отже, робота з комп'ютером дасть певні результати тоді, коли проводити її постійно на уроках в початкових класах, використовуючи його як дидактичний матеріал до вправ. Коли вчитель систематично, творчо, послідовно, ускладнюючи завдання, використовуватиме мультимедійні технології, починаючи з перших днів навчання дитини в школі, то в підсумку його вихованці вмітимуть чітко, логічно передавати думки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданович М.В., Козак М.В., Король Я.А. Методика викладання математики в початкових класах: навчальний посібник. 3-є вид., перероблене і доповнене. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан. 2006. 336 с.
2. Богданович М.В. Математика. Навчальний посібник для 1 кл. чотирирічної початкової школи. Київ: Махаон Україна. 2001. 112 с.
3. Богданович М.В. Математика: Підручник для 2 кл. Київ: Освіта. 2002. 160 с.
4. Богданович М.В. Математика: Підручник для 3 кл. чотирирічної початкової школи. Київ: Освіта. 2001. 187 с.
5. Ветрова І.Г. Використання комп'ютерів у навчанні молодших школярів і його вплив на формування їхньої психіки. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2001. №2. С. 22-25.
6. Гребенщикова В.Ю. Інформатизація в організації творчої пізнавальної діяльності учнів. Збірник наукових статей. Великий Новгород: НовГУМ ім. Ярослава Мудрого. 2000. С. 130–132.
7. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Заходи щодо реалізації Державної національної програми («Освіта» («Україна ХХІ століття»): Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.93. № 896. Освіта-1993. № 44-46.
8. Духовна М.М. Технічні засоби навчання: навчальний посібник для студентів педагогічних інститутів та учнів педучилищ. Київ: Вища школа. 1982. 239 с.
9. Захарова І.Г. Інформаційні технології в освіті: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів. Київ: Академія. 2003. 156 с.
10. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навч. посібник для студентів ВНЗ. - 2-ге вид., допов. і перероб. С.Г. Карпенчук. Київ: Вища школа. 2005. 344 с.
11. Кравчук О.В. Сучасний урок із застосуванням комп'ютерних технологій у початковій школі. Черкаси. 2006. С. 65–67.

12. Кітаєва М. Використання мультимедійних технологій // Початкова освіта. – 2011. – №38. – С .7..
13. Клименко В.В. Шляхи розвитку дитини незчисленні. Обдарована дитина. 2001. № 7. С. 32-44.
14. Мартиненко С.М. Загальна педагогіка: Навчальний посібник. Київ: МАУП. 2002. 176 с.
15. Кітаєва М. Використання мультимедійних технологій. Початкова освіта. № 38. 2011. С.7.
16. Кравчук О.В. Сучасний урок із застосуванням комп'ютерних технологій у початковій школі. Черкаси. 2006. С. 65–67.
17. Кукушкіна В.С. Педагогічні технології: навчальний посібник для педагогічних спеціальностей. Москва: МарТ. 2006. С. 103.
18. Левшин М.М. Тенденції розвитку змісту інформатики в 1-4 класах. Педагогіка і психологія. 2000. №4. С. 95-104.
19. Митник О. Розвиток творчого мислення школярів – складова життєвого успіху. Початкова школа. 2000. № 3. С. 1-4.
20. Моцик Н.Д. Позакласна робота з математики у початкових класах. Методичний посібник. Тернопіль: Астон. 2001. 138 с.
21. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Просвіта»; Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам'яті України». 2000. 368 с.
22. Ожогін В.Я. Технічні засоби в навчальному процесі. Інформаційні властивості і ергономічні особливості застосування. Київ: Вища школа. 1984. 194 с.
23. Пейперт С. Педагогіка. Переворот в сознании: Дети, компьютеры, плодотворные идеи: Пер. с англ. Москва: 1989. 224 с.
24. Петлюшенко Н. Упровадження комп'ютерних технологій у початковій школі. Початкове навчання і виховання. №1. 2012 . С. 12.
25. Пехота О.М. Освітні технології: Навчально-методичний посіб. Київ: А.С.К. 2001. 256 с.

26. Полат Є.С. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти. Москва: Академія. 2000. С. 71-79.
27. Пономаренко Л. Мультимедійна підтримка навчального процесу. Початкова освіта. №1-2 . 2012. С. 16.
28. Полька Н.С. Гігієнічні принципи збереження здоров'я молодших школярів при систематичному навчанні на ПК. Інформатика та комп'ютерно орієнтовані технології навчання: Збірник наукових праць Всеукр. наук.-прак. конференції (м. Хмельницький, 16-18 травня 2001 року) / Редкол. – Київ: Педагогічна думка. 2001. С. 16–20.
29. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. Москва: Академия. 2008. 269 с.
30. Розвиток інформаційного суспільства в Україні. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2009. №8. С. 3–17.
31. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. О.Я. Савченко. Київ: Абрис. 1997. 416 с.
32. Слєпкань З.І. Методика навчання математики: Підручник для студентів математичних спеціальностей педагогічних навчальних закладів. Київ: Зодіак-ЕКО. 2000. 512 с.
33. Смаглий О. Застосування ігрових ситуацій на уроках математики. Початкова школа. 2003. № 7. С. 45-47.
34. Співаковський О.В. Про вплив інформаційних технологій на технології освіти. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Збірник наукових праць. НПУ ім. М.П. Драгоманова. Вип. 4. Київ. 2001. С. 3-11.
35. Співаковський О.В. Нові інформаційні технології і початкова освіта. Початкова школа. 1997. №4. С 48-49.
36. Співаковський О.В. Впровадження концептуальних питань інтеграційних технологій у молодшу ланку освіти. Початкова школа. 2002. №3. С 22-23.
37. Сазоненко Г. С. Перспективні освітні технології: Науково-методичний посібник. Київ: Гопак. 2000. 560 с.

38. Суховірський О.В. Передумови використання комп'ютерної техніки в початковій школі: навч. посіб. Хмельницький: ХГПІ. 2008. 24 с.
39. Таранчук М. Розвивально-виховний аспект інтегрованого уроку математики в початкових класах. Початкова школа. 2004. № 4. С. 19-24.
40. Талызина Н.Ф. Внедрению компьютеров в учебный процесс – научную основу. Сов. педагогика. 1985. №12. С. 34-38.
41. Тюріна В.О. Формування пізнавальної самостійності учнів загальноосвітньої школи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». К. 1994. 56 с.
42. Ушинський К.Д. Теоретичні проблеми виховання і освіти. Вибрані педагогічні твори: У 2-х т. Київ. 1985. Т. 1. С. 69-100.
43. Фохало Г.А. Урок-забава “Математичний ярмарок” у 3-4 класах. Початкове навчання та виховання. 2004. № 3. С. 45-47.
44. Федорчук В.В. Педагогічні технології: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. Кам'янець-Подільський: АБЕТКА. 2012. 254 с.
45. Федорчук Е.І. Сучасні педагогічні технології. Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: АБЕТКА. 2006. С.57-59.
46. Химинець В.В. Інновації в початковій школі. Тернопіль: Мандрівець. 2010. 312 с.
47. Шахова К.К. Комп'ютер у початковій школі. Відкритий урок. 2003. № 9/10. С. 79.
48. Ярмаченка М.Д. Педагогіка. Київ: Вища школа. 1996. 544 с.
49. Ягупов В.В. Педагогіка: Навчальний посібник. Київ: Либідь. 2002. 560 с.